संस्कृतभारती - उत्तरतमिल्नाडु
गीतासोपानम्/दीक्षा/भाषाप्रवेश: - द्वितीयभागः

नाम - _____ अङ्का: 75

(Full Name in English) _____कालावधिः होरात्रयम्

Regn. No. - _____ दूरवाणीसंख्या _____

वास-प्रदेशः (Res. Area) _____

आषाढ: - विलम्बिसंवत्सरः **जूलै -2019**

अ) अधोदत्तानां वाक्यानि परिशील्य शुद्धं (√) वा अशुद्धं (x) सूचयत । (पञ्च एव) (5)

१. क्रियापदस्य मूलं धातुः। ( )

२. 'महती वृष्टिः' इत्यत्र 'महती' अव्ययम् । ( )

३. 'कासुचित्', 'कासुचन' – एतयोः अर्थः समानः । ( )

४. छात्रः पाठं लिखन् चिन्तयति । ( )

५. भवत्या प्रश्नाः प्रष्टव्याः। ( )

६. वयं निश्चयेन एवं कर्तुं शक्यते । ( )

७. मया संस्कृतं पठेयम् । ( )

आ) इतरवचनद्वयम् लिखत **(5)**

१. धनुषे _____ _____

२. _____ _____ आत्मभिः

३. _____ _____ सुहृदाम्

४. आशिषम् _____ _____

५. _____ _____ दिक्षु

इ) कोष्टके दत्तपदस्य उचितरूपेण रिक्तस्थानं पूरयत **(5)**

१. अर्जुनः _____ (कृष्णः) प्रति वदति ।

२. (युद्धं) _____ पूर्वं कृष्णः सन्धिनिमित्तं गच्छति ।

३. पाण्डवेषु _____ (२) भीमः।

४. यदि छात्राः अभविष्यन्, तर्हि शिक्षकः _____ (पाठ्) ।

५. सेविकया गृहकार्यं _____ (कृ – भूतकालः) ।

ई) पञ्चानां प्रश्नवाक्यानि लिखत । **(5)**

१. रामः हनुमतः स्वामी ।

२. अस्यां मम महान् आदरः अस्ति ।

३. अर्जुनः विषादेन रथोपस्थे उपाविशत् ।

४. गुरुः कांश्चित् छात्रान् पाठयन् अस्ति ।

५. दूतः राजानं विशेषवार्तां प्रेषितवान् ।

६. जिज्ञासवः गुरून् सेवन्ते ।

उ) योजयत **(10)**

१. ऋते	ऋषयः
२. प्रसिद्धाः	द्विकर्मकक्रियापदम्
३. कस्मिंश्चित्	तिथौ
४. पृच्छति	लेखनीये
५.चतुर्थ्यां	शिष्यम्
६. पश्यति	विना
७. गच्छन्त्यः	बालिका
८. काव्ये	महिलाः
९. पठन्ती	परस्मैपदि-क्रियापदम्
१०. वन्दमानम्	गृहे

ऊ) अधोदत्तानां पञ्चानां शब्दानां समानार्थ-हलन्तशब्दान् लिखत । **(5)**

१. मृगः २. आकाशः ३. वारि ४. छात्रः ५. वैद्यः ६. व्यापारी ७. नदी

ऋ) अधोदत्तानां धातूनां क्रियापदम् उपयुज्य वाक्यानि रचयत । (पञ्चानामेव) **(5)**

१ नी २. कृ ३. घ्रा ४. रक्ष् ५. त्यज् ६. गा ७. दृश्

लृ) विवृणोतु (द्वयोः एव) **(5)**

१. बहुविघ्नास्तु सदा कल्याणसिद्धयः।

२. वज्रादपि हि वीराणां चित्तरत्नमखण्डितम् ।
३. क्षणशः कणशश्चैव विद्यामर्थं च साधयेत् ।
४. क्रियासिद्धिः सत्त्वे भवति महतां नोपकरणे ।

ए) तात्पर्यं लिखत । (द्वयोः एव) **(5)**

१. उद्यमः साहसं धैर्यं बुद्धिः शक्तिः पराक्रमः ।
षडेते यत्र वर्तन्ते तत्र देवः सहायकृत् ॥

२. पृथिव्यां त्रीणि रत्नानि जलमन्नं सुभाषितम् ।
मूढैः पाषाणखण्डेषु रत्नसंज्ञा विधीयते ॥

३. न कश्चिदपि जानाति किं कस्य श्वो भविष्यति ।
अतः श्वः करणीयानि कुर्यादद्यैव बुद्धिमान् ॥

४. शत्रावप्युचितं कार्यम् आतिथ्यं गृहमागते।
छेत्तुः पार्श्वगतां छायां नोपसंहरते द्रुमः ॥

ऐ) यथा निर्देशं वाक्यानि परिवर्त्य लिखत । **(10)**

१. वयं श्लोकान् पठामः (कर्मणि) ।

२. अहं गानं शृणुयाम् (तव्यत् / अनीयर्) ।

३. सैनिकेन युद्धं करणीयम् (कर्तरि) ।

४. सीता पुष्पं चिनोति (तव्यत् / अनीयर्) ।

५. एषा वृक्षान् पश्यति (कर्मणि) ।

६. गणेशः मोदकानि खादितवान् (कर्मणि) ।

७. शिवः नृत्यति । शिवः डमरुं वादयति (शतृ-प्रत्ययान्तं रूपम्) ।

८. बालिकाः सन्तोषेण हसन्ति (भावेप्रयोगः) ।

९. भवान् सेवते (शानच्-प्रत्ययान्तं रूपम्) ।

१०. सिंहाः गर्जन्ति (भावेप्रयोगः) ।

ओ) विवृणोतु । (द्वौ एव) **(10)**

१. उपपदविभक्तयः २. स्थालीपुलकन्यायः ३. भावेप्रयोगस्य नियमाः

औ) कथां पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत । **(10)**

एकदा राजधानीं प्रति कश्चन संन्यासी आगतः । सः आसीत् सर्वेषाम् आदरपात्रम् । तस्य देशस्य राजा युद्धार्थं राजधानीतः निर्गतः आसीत् । केभ्यश्चित् दिनेभ्यः परं विजयं प्राप्य स्वराज्यं प्रत्यागतवता राज्ञा तस्य संन्यासिनः कीर्तिः श्रुता । सः महता वैभवेन रत्नानि सुवर्णाभूषणानि स्वीकृत्य संन्यासिनः कुटीरं प्रति अगच्छत् ।

तदवसरे जनानाम् उपदेशे रतः संन्यासी महाराजं दृष्टवापि तस्य स्वागतविषये विशेषा आस्था न दर्शिता । प्रतीक्षारतः महाराजः उत्साहेन स्वेन आनीतानि आभूषणानि संन्यासिनः पुरतः स्थापितवान्। किन्तु संन्यासी तत्र दृष्टिपातमपि न कृतवान् । प्रत्युत महाराजाय स्वसविधे विद्यमानां रोटिकां दत्तवान् । सा रोटिका नितरां दृढा आसीत् इत्यतः महाराजः तां खादितुं नैव शक्तवान्। एतद् दृष्ट्वा संन्यासी महाराजम् उक्तवान् – "महाराज ! यथा एषा रोटिका भवते निरुपयोगिनी, तथैव भवता आनीता सम्पत्तिः मह्यम् अपि । यद् अस्मभ्यम् उपयोगि स्यात् तदेव ग्रहणीयम्" इति । एतत् श्रुत्वा महाराजः नितरां लज्जितः। संन्यासिनः वचनात् तस्य अहङ्कारः चूर्णीभूतः।

गमनार्थम् उद्युक्तः महाराजः संन्यासिनं नमस्कृतवान्। आशीर्वचनम् उक्त्वा संन्यासी कुटीरस्य द्वारपर्यन्तं तं प्रापयितुम् आगतवान् । एतेन विस्मितः महाराजः तं पृष्टवान् -"महात्मन् ! यदा अहम् अत्र आगतः तदा भवान् मयि उपेक्षाभावं प्रदर्शितवान् । किन्तु अधुना गमनसमये आदरेण स्वयम् उत्थाय आगतवान्। एवं किमर्थम् ?'" इति।

तदा संन्यासी उक्तवान् -"महाराज ! अहं राजा अस्मि, विशिष्टसामर्थ्यवान् च अस्मि इति अहङ्कारः भवति आसीत् आगमनसमये। अतः विशेषादरः न दर्शितः मया। किन्तु अधुना अहङ्कारविरहितः अस्ति भवान्। एतादृशः राजा एव प्रजापालने समर्थः भवितुम् अर्हति । तादृशस्य जने आदरप्रदर्शनं मम धर्मः। तदर्थम् आप्रच्छनाय अत्र आगतम्।" इति ।

१.कथायां विद्यमानान् 4 हलन्तशब्दान् चित्वा लिखत । (२)

२. उपपदविभक्तेः उदाहरणद्वयं गद्यांशतः चित्वा लिखत । (२)

३. संन्यासी कुत्र आगतः ? सः कीदृशः ? (२)

४. संन्यासिने महाराजः किम् आनीतवान्? (१)

५. संन्यासिना दत्तं वस्तु महाराजः केन कारणेन न गृहीतवान् ? (१)

५. राज्ञः स्वागतविषये उपेक्षायाः आप्रच्छनविषये आदरस्य च कारणं किम् ? (२)

शुभम्